

Odpowiedzialność prawna z tytułu rozpowszechniania fake newsów w polskim porządku prawnym

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Od zarania dziejów komunikowanie stanowiło nieodłączny element umożliwiający koegzystowanie poszczególnych jednostek, wymianę doświadczeń, wyrażanie uczuć czy przedstawianie poglądów. Opanowanie umiejętności wymiany informacji za pomocą słowa mówionego bądź pisanego stanowiło jeden z kamieni milowych w rozwoju ludzkości. Bez komunikowania nie byłoby możliwe następujące na przestrzeni wieków i trwające do dzisiaj kształtowanie się wspólnot, społeczeństw oraz narodów. To dzięki temu pozornie prostemu procesowi następuje przekazywanie z pokolenia na pokolenie wiedzy, uczuć, a także przemyśleń składających się łącznie na doświadczenia zbiorowe wspólnoty¹. Natomiast w XXI w., w dobie globalizacji i cyfryzacji, przekazywanie i wykorzystywanie informacji, przy wykorzystaniu najnowszych środków komunikowania, stało się nieodzownym elementem funkcjonowania we współczesnym świecie.

Wraz z postępem w dziedzinie środków, za pomocą których informacje były przekazywane, rosła waga tego procesu dla prawidłowego funkcjonowania każdej wspólnoty. Powstanie w XX i XXI w. nowych sposobów transmitowania informacji na odległość doprowadziło do intensyfikacji komunikowania w stopniu wcześniej niewyobrażalnym. Y. Masuda już w 1981 r. przewidywał, że do końca XX w. ludzkość zbuduje społeczeństwo niewidoczne, a ściślej mówiąc – informacyjne². Wizja ta okazała się trafna, jeśli zwrócić uwagę na wszechobecność informacji oraz ich powszechną dostępność w każdym zakątku świata, niemal „na wyciągnięcie ręki”. W literaturze przedmiotu wskazuje się niekiedy na istniejące współcześnie „społeczeństwa nadmiaru informacji”, co jest związane z utrzymywaniem się przez znaczną większość ludzi z obrotu informacjami³. Zgodnie z innym poglądem fakt wszechobecności informacji, mający swoje źródło w tworzeniu i rozpowszechnianiu ich na niespotykaną dotąd skalę, określany jest mianem przeciążenia informacyjnego⁴.

Intensyfikacja komunikowania w XX i XXI w., wynikająca z wykorzystania takich środków przekazu informacji jak Internet, a w szczególności media społecznościowe, wiąże się z licznymi korzyściami, tj. możliwością niemalże nieskrępowanej wymiany poglądów czy też umożliwienie uczestnictwa w debacie publicznej w zasadzie każdemu,

¹ T. Goban-Klas, *Media i komunikowanie masowe*, Warszawa 2009, s. 39.

² Y. Masuda, *The information society as post-industrial society*, Tokyo 1981, za P. Sienkiewicz, *Masowe komunikowanie w społeczeństwie informacyjnym*, w: *Mass media w systemie komunikacji społecznej w Polsce*, A. Kudłaszyk, A. Malkiewicz, R. Karpiński (red.), Wrocław 1995, s. 23.

³ *Ibidem*.

⁴ S. Beer, *Platform for a change*, Chichester 1994, s. 234, academia.edu/39724634/Stafford_Beer_Platform_for_Change (dostęp: 18.6.2021 r.).

kto tylko ma dostęp do tego rodzaju środków. Niemniej należy mieć na uwadze, że zjawisko przeciążenia informacyjnego prowadzi także do zakłócania bezpieczeństwa informacyjnego państwa, oznaczającego stan wolny od zagrożeń rozumianych jako przekazywanie informacji podmiotom nieuprawnionym, szpiegostwo, działalność dywersyjna lub sabotażowa⁵. Zagrożenia te, w przypadku Polski, zostały w bardzo szczególony sposób określone w opracowanym przez Biuro Bezpieczeństwa Narodowego Projekcie Doktryny Bezpieczeństwa Informacyjnego RP. Na szczególną uwagę zasługują działania takie jak: potencjalna dezinformacja obywateli przez agresywne działania propagandowe, obniżanie morale społeczeństwa w razie agresji informacyjno-propagandowej, dezinformacja, trolling, zakłócanie realizacji zadań administracji publicznej oraz sektora prywatnego, co negatywnie rzutuje na polityczno-militarne procesy decyzyjne, czy też dezinformacja obywateli innych państw, w tym tworzących wspólnoty organizacyjne, w kwestiach dotyczących polskiej polityki zagranicznej⁶. Co istotne, tego rodzaju działalność może stanowić element wojny informacyjnej prowadzonej przeciwko państwu. Jak wskazuje *M. Szyłkowska*, jej celem jest umysł, zaś narzędziami – manipulacja, dezinformacja i propaganda⁷. Podstawowe znaczenie w tym procesie ma informacja rozumiana jako czynnik prowadzący do zmiany stanu odbiorcy, wpływająca na jego zachowanie, umysł czy osobowość⁸.

Zjawisko przeciążenia informacyjnego prowadzi do rzeczywistego i poważnego ryzyka tworzenia i rozpowszechniania fałszywych informacji, za pomocą których możliwa jest manipulacja odbiorcą, ukazywanie mu nieprawdziwego obrazu otaczającej go rzeczywistości i utwierdzanie w przekonaniu o jego autentyczności. Informacje te, określane mianem *fake newsów*, dają sposobność do wywierania wpływu na opinię publiczną i dokonywane przez nią wybory, a w konsekwencji prowokowania jej do wywierania wpływu na władzę, by ta zmodyfikowała swoją politykę⁹. Tym samym możliwość oddziaływania na ludzi oraz całe społeczeństwa, a w rezultacie zakłócanie funkcjonowania państw dzięki rozpowszechnianym *fake newsom* sprawia, że są one jednym z podstawowych narzędzi wykorzystywanych w ramach wojny informacyjnej.

Celem niniejszego opracowania jest próba rozpoznania zagrożeń (ich rodzaju oraz rozmiarów) związanych z rozpowszechnianiem *fake newsów* za pomocą środków masowego przekazu, a w dalszej kolejności udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące regulacje prawne, po pierwsze, w ogóle odnoszą się do tego rodzaju zagro-

⁵ *T. Aleksandrowicz*, Bezpieczeństwo informacyjne państwa, SPol 2018, Nr 49, s. 41.

⁶ Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Projekt Doktryny Bezpieczeństwa Informacyjnego RP, Warszawa 2015, s. 6–7, bbn.gov.pl/ftp/dok/01/Projekt_Doktryny_Bezpieczenstwa_Informacyjnego_RP.pdf (dostęp: 18.6.2021 r.).

⁷ *M. Szyłkowska*, Bezpieczeństwo informacyjne państwa – wybrane problemy, Toruń 2019, s. 91.

⁸ *C. Berman*, Informacja i aspekty komunikacji, ZN 1991, Nr 3–4, s. 429.

⁹ *M. Madej*, Rewolucja informatyczna – istota, przejawy oraz wpływ na postrzeganie bezpieczeństwa państw i systemu międzynarodowego, w: Bezpieczeństwo teleinformatyczne państwa, *M. Madej, M. Terlikowski* (red.), Warszawa 2009, s. 25.

żeń, a po drugie, czy skutecznie im przeciwdziałają?, Oczywiście jest, że wobec zagrożeń związanych z rozpowszechnianiem *fake newsów* za pomocą środków masowego przekazu prawo nie może pozostawać obojętne. W końcu ma ono służyć regulowaniu stosunków społecznych po to, by zapewnić bezkonfliktowe współistnienie społeczeństwa w ramach organizacji państwowej i ukierunkowywać jej działania na rzeczywistnie dobre wspólne. Podkreślenia wymaga, że rozpowszechnianie *fake newsów* jest zjawiskiem nowym, stanowiącym efekt uboczny rozwoju kultury masowej, i jako takie nie zostało dotychczas zdefiniowane przez prawodawcę. Co więcej, w polskim porządku prawnym nie zostały wypracowane środki, które od strony normatywnej mogłyby przeciwdziałać *fake newsom*. Z powyższych względów problem badawczy nakreślony w pracy jest zagadnieniem niezwykle ważnym w kontekście bezpieczeństwa informacyjnego, a w konsekwencji istotnym dla bezpieczeństwa i porządku publicznego. Stąd nie budzi wątpliwości, że jego rozwiązanie przyczyni się do rozwoju dorobku prawnego na następujących płaszczyznach:

1. Rozwiązanie podjętego w pracy problemu badawczego umożliwi dostrzeżenie zagrożeń związanych z kreowaniem i rozpowszechnianiem *fake newsów*.
2. Analiza zagadnienia będącego przedmiotem rozważań pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy obowiązujące przepisy prawne są wystarczające dla realizacji celu, jakim jest przeciwdziałanie rozpowszechnianiu *fake newsów*.
3. W wyniku analizy możliwości subsumpcji czynu, polegającego na rozpowszechnianiu *fake newsów*, pod określone przepisy prawa karnego zbadane zostanie, czy przepisy te umożliwiają pociągnięcie do odpowiedzialności karnej osób rozpowszechniających *fake newsy*, czy nie obejmują swym zakresem specyfiki zagadnienia rozpowszechniania *fake newsów*, zaś ich stosowanie jest ograniczone wyłącznie do ich określonych szczególnych postaci, czyli ma charakter fragmentaryczny. Wniosek taki oznaczałby, że przepisy prawa karnego są niekompletne i niewystarczające, mają jedynie charakter posiłkowy względem ewentualnych koniecznych do sformułowania norm prawnych, których celem byłoby przeciwdziałanie rozpowszechnianiu *fake newsów in abstracto*.
4. Opracowanie zagadnienia będącego przedmiotem rozważań pozwoli przedstawić możliwe do zastosowania środki, służące do pociągnięcia do odpowiedzialności cywilnej osób rozpowszechniających *fake newsy* oraz ocenić ich skuteczność.
5. Zweryfikowana zostanie możliwość wykorzystania oraz skuteczność norm prawa prasowego dotyczących sprostowania dla przeciwdziałania rozpowszechnianiu *fake newsów*.
6. Negatywne ustalenia co do adekwatności obowiązujących przepisów prawnych dla realizacji celu, którym jest przeciwdziałanie rozpowszechnianiu *fake newsów*, pozwoli zwrócić uwagę na konieczność wypracowania nowych rozwiązań prawnych dostosowanych do nowych zjawisk społecznych, uwzględniających specyfikę analizowanego problemu.

W wyniku analizy obowiązujących aktów normatywnych oraz poglądów prezentowanych w doktrynie i w judykaturze sformułowane zostały następujące założenia badawcze:

1. Rozpowszechnianie *fake newsów* prowadzi do realnych zagrożeń dla poszczególnych jednostek, zbiorowości, ogółu społeczeństwa, a nawet państwa, takich jak dezinformacja polegająca na kreowaniu nieprawdziwego obrazu rzeczywistości, zakłócanie demokratycznych procesów wyborczych czy też wywoływanie niepokojów społecznych.
2. Skuteczne pociągnięcie osoby rozpowszechniającej *fake newsy* do odpowiedzialności karnej możliwe jest wyłącznie na podstawie przepisów penalizujących zniesławienie, które jednak mogą być stosowane posiłkowo i nie obejmują swoim zakresem wszystkich zagadnień wynikających ze specyfiki problemów, jakie wiążą się z rozpowszechnianiem *fake newsów*.
3. Osoba rozpowszechniająca *fake newsy* może zostać pociągnięta do odpowiedzialności cywilnej z tytułu naruszenia dóbr osobistych.
4. Dochodzenie ochrony dóbr osobistych naruszonych w wyniku rozpowszechniania *fake newsów* komplikują jednak trudności związane z ustaleniem autorów takich informacji.
5. Długotrwałość postępowań cywilnych w sprawach o ochronę dóbr osobistych naruszonych w wyniku rozpowszechniania *fake newsów* może utrudnić, a nierzadko wręcz uniemożliwić odwrócenie skutków dokonanego naruszenia.
6. Znaczenie przepisów prawa prasowego dla realizacji celu, którym jest przeciwdziałanie rozpowszechnianiu *fake newsów*, w ich obecnym brzmieniu jest nikome.

Przedstawione powyżej cele, które mają zostać osiągnięte w rezultacie prowadzonych rozważań, a także założenia badawcze zdeterminowały strukturę niniejszego opracowania. Zostało ono podzielone na cztery rozdziały. Rozdział I. rozpoczyna się od przedstawienia definicji podstawowych pojęć: informacja, komunikowanie oraz swoboda wypowiedzi i wolność słowa. Następnie skoncentrowano się na genezie swobody wypowiedzi, rozpoczynając od działalności sofistów w starożytnej Grecji. Podkreślono przełomowe dla komunikacji informacji znaczenie wynalazku druku z XV w. oraz próby ograniczania swobody wypowiedzi przez cenzurę. Jednocześnie wskazano na postulaty głoszące wolność prasy, w wyniku których rządy poszczególnych państw zaczęły dostrzegać rolę prasy. W rezultacie tego procesu w pierwszych aktach rangi konstytucyjnej z XVIII w. zawarte zostały postanowienia stojące na straży przysługującej każdemu wolności słowa. W kolejności omówiono uchwalone po zakończeniu II wojny światowej akty prawa międzynarodowego, w których zagwarantowano swobodę wypowiedzi. Następnie rozważania przeniesiono na grunt polskich regulacji prawnych chroniących swobodę wypowiedzi. Szczegółowej analizie poddano postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r.¹⁰ Przedmiotem rozważań uczyniono także

¹⁰ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i sprost.).

zagadnienia odnoszące się do znaczenia, funkcji i zadań realizowanych przez *mass media*, za pośrednictwem których współcześnie nie tylko urzeczywistniana jest wolność słowa, lecz także rozpowszechniane są informacje kształtujące opinię publiczną. Podkreślenia wymaga, że w działalności prasowej szczególną rolę pełnią dziennikarze, dlatego przedstawiono ich status prawny oraz zadania, które mają wykonać w społeczeństwie demokratycznym. Jednocześnie zwrócono uwagę na swoisty kryzys działalności dziennikarskiej polegający na istotnym rozdźwięku pomiędzy pierwotną ideą pracy dziennikarza – dążeniem do ujawniania prawdy i kontrolowania władzy publicznej, a współczesnym, coraz to częstszym, poszukiwaniem sensacji i przekazywaniem niesprawdzonych lub całkowicie fałszywych informacji, czy wręcz na kreowaniu rzeczywistości pod z góry przyjęty paradygmat.

W Rozdziale II. przeanalizowano zagadnienia opinii publicznej, której istotne znaczenie dla funkcjonowania społeczeństwa demokratycznego dostrzegano już w czasach starożytnych, oraz przedstawiono formy i cele manipulowania informacją. Manipulacja dokonywana za pośrednictwem *mass mediów* ma szczególne znaczenie dla właściwego funkcjonowania systemu demokratycznego, w którym o sprawach publicznych mają decydować członkowie społeczeństwa przez wybór osób, które w ich imieniu będą sprawowały władzę. Cele manipulowania opinią publiczną mogą być różne, począwszy od kierowania się względami ekonomicznymi i chęcią zwiększenia popularności określonej redakcji rozpowszechniającej sensacyjne informacje, a skończywszy na spowodowaniu konkretnych działań, np. wywołaniu niepokojów społecznych, a nawet zamieszek zmierzających do zmiany osób sprawujących władzę. Co istotne, niezależnie od celu obranego przez manipulatora, w procesie kształtowania poglądów opinii publicznej, szczególne znaczenie ma operowanie fałszywą informacją. W kolejności omówiono wybrane formy działalności dziennikarskiej, w ramach których przedstawiany jest nieprawdziwy obraz rzeczywistości – wypowiedź satyryczna, manipulowanie obrazem utrwalanym w ramach fotoreportażu, posługiwanie się prowokacją dziennikarską. Następnie skoncentrowano się na zagadnieniu *fake newsów*. Przedstawiono definicję tego zjawiska oraz cele przyświecające osobom je rozpowszechniającym. Zwrócono uwagę na czynniki wpływające na skuteczność *fake newsów* w procesie manipulowania opinią publiczną, m.in. posługiwanie się mediami społecznościowymi lub zamieszczanie fałszywych treści na portalach internetowych o adresach imitujących adresy popularnych, rzetelnych i sprawdzonych witryn informacyjnych. Poświęcono także uwagę zagadnieniu bezpieczeństwa informacyjnego i jego zagrożeniom wskutek wykorzystywania *fake newsów* jako broni.

W Rozdziale III. zwrócono uwagę na realność zagrożeń generowanych przez działania polegające na dezinformowaniu opinii publicznej za pomocą fałszywych informacji. W pierwszej kolejności przedstawiono *fake newsy* rozpowszechniane w trakcie wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych w 2016 r., które dotyczyły kandydatów na urząd prezydenta. Zwrócono uwagę na poglądy i wyniki badań dotyczące możliwego wpływu rozpowszechnianych *fake newsów* na decyzje podejmowane przez wyborców. Przedmiotem rozważań uczyniono także zagadnienie wykorzystania *fake*

newsów przez Rosję w toku wojny informacyjnej (propagandowej) prowadzonej przeciwko Ukrainie, począwszy od 2014 r. Przedstawiono koncepcję tzw. wojny nowej generacji, w ramach której kluczowe znaczenie ma oddziaływanie na opinię publiczną przez operowanie fałszywymi informacjami. Poddano analizie rozpowszechniane przez Rosję *fake newsy*, których celem było podsycanie niepokojów społecznych oraz prowokowanie obaw przed rzekomym nacjonalizmem panującym wśród Ukraińców, jak też usprawiedliwianie działań rosyjskich służb specjalnych podejmowanych na terenie Ukrainy, które doprowadziły do aneksji Krymu. Omówiono również znaczenie *fake newsów* wykorzystywanych w toku prowadzonej przez Rosję kampanii dezinformacyjnej, mającej na celu propagowanie własnej wizji historii, a w konsekwencji fałszowanie rzeczywistości i ukazywanie międzynarodowej opinii publicznej polskiego społeczeństwa jako kultywującego idee nazizmu, faszyzmu, antysemityzmu i rasizmu. Przeprowadzona została analiza *fake newsów* dotyczących epidemii wirusa SARS-CoV-2, które wzbudziły w opinii publicznej poczucie zagrożenia i doprowadziły do konieczności stałego ich dementowania przez kompetentne instytucje publiczne.

W Rozdziale IV. podjęto rozważania o charakterze *stricte* prawniczym. Uwagę poświęcono przepisom prawa: karnego, cywilnego, konkurencji oraz prasowego, na podstawie których możliwe jest przeciwdziałanie *fake newsom*. W pierwszej kolejności omówiono przepisy ustawy z 6.6.1997 r. – Kodeks karny¹¹, na podstawie których możliwe byłoby ściganie osób rozpowszechniających *fake newsy*. Analizie poddano normy prawne dotyczące przestępstw polegających na rozpowszechnianiu treści zniesławiających lub znieważających (art. 212–216 KK), na zawiadomieniu o zdarzeniu, które zagraża życiu lub zdrowiu wielu osób lub mieniu w znacznych rozmiarach albo tworzenie sytuacji mających wywołać przekonanie o istnieniu takiego zagrożenia, w efekcie czego instytucja użyteczności publicznej lub organ ochrony bezpieczeństwa, porządku publicznego lub zdrowia podejmuje aktywność mającą na celu uchylenie takiego zagrożenia (art. 224a KK), na sprowadzaniu niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia wielu osób albo dla mienia w wielkich rozmiarach (art. 165 § 1 KK), na dezinformacji wywiadowczej (art. 132 KK), na fałszywym zawiadomieniu o przestępstwie (art. 238 KK) oraz na oszustwie (art. 286 § 1 KK). Należy podkreślić, że przepisy te wprawdzie mogą znaleźć zastosowanie wobec osób rozpowszechniających *fake newsy*, lecz jedynie w bardzo ograniczonym zakresie. Następnie omówione zostały normy prawa cywilnego stojące na straży dóbr osobistych, do naruszenia których może dojść w wyniku rozpowszechniania *fake newsów*. Zwrócono uwagę na stanowiący istotny problem rozdzźwięk pomiędzy błyskawicznym powielaniem fałszywej informacji za pośrednictwem *mass mediów*, głównie Internetu, a długotrwałym (nierzadko liczonemu w latach) postępowaniem sądowym wszczętym w celu przeciwdziałania skutkom publikacji takiej informacji. Podkreślono skomplikowany proces, poprzedzający ewentualne poszukiwanie ochrony na drodze sądowej, zmierzający do ustalenia tożsamości autora *fake newsa* przez podmiot, którego dobra osobiste zostały naruszone. W dalszej kolejności

¹¹ Ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.).

rozważono możliwość poniesienia przez osoby rozpowszechniające fałszywe informacje odpowiedzialności prawnej z tytułu popełnienia czynów nieuczciwej konkurencji. Zwrócono uwagę, że ich publikowanie może niekiedy prowadzić do zakłócenia prawidłowego funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Niemniej możliwość zakwalifikowania *fake newsa* jako czynu nieuczciwej konkurencji ma charakter incydentalny, przez co i regulacje dotyczące czynów nieuczciwej konkurencji dla przeciwdziałania zjawisku ich kreowania i rozpowszechniania mają charakter marginalny. Na koniec analizie poddano normy prawa prasowego dotyczące sprostowania pod kątem możliwości ich zastosowania w odniesieniu do redaktora odpowiedzialnego za publikację *fake newsa*. Zwrócono uwagę na daleko niewystarczający charakter instytucji sprostowania, w porównaniu do środków prawnych służących ochronie dóbr osobistych, m.in. ze względu na faktyczny brak możliwości zabezpieczenia dochodzonego na drodze sądowej roszczenia o publikację sprostowania w sposób, który niwelowałby skutki publikacji fałszywej informacji i w konsekwencji zapobiegałby dezinformacji opinii publicznej.

Niniejsze opracowanie z istoty rzeczy ma charakter interdyscyplinarny, co jest zderzeniem specyfiką nakreślonego problemu badawczego o niejednoznacznej naturze. Problematyka rozpowszechniania *fake newsów* dotyczy bowiem zagadnień z zakresu nauk o mediach, o bezpieczeństwie, a także prawnych. Co istotne, rozważania koncentrują się przede wszystkim na materiale normatywnym, co przesądza o ich prawniczym charakterze. Wynika to z obranego celu pracy, jakim jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące regulacje prawne skutecznie przeciwdziałają zagrożeniom dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, będących wynikiem kreowania i rozpowszechniania *fake newsów*.

Na potrzeby prowadzonych badań posłużono się typowymi dla nauk prawnych metodami badawczymi. Przy wykorzystaniu metody historyczno-prawnej dokonano analizy obowiązujących w przeszłości przepisów prawnych stojących na straży wolności słowa, a także przedstawiono proces, w wyniku którego jej rosnące znaczenie doprowadziło do uznania jej za jedną z fundamentalnych wartości przynależnych każdemu człowiekowi, respektowanej na gruncie zarówno prawa międzynarodowego, jak i prawa krajowego. Jednocześnie podkreślono, że komunikowanie *fake newsów* stanowi wypaczenie wolności słowa i niesie ze sobą liczne zagrożenia. Ich zobrazowanie nastąpiło dzięki posłużeniu się metodą analizy dokumentów¹². Polegała ona na analizie informacji przekazywanych przez instytucje o charakterze narodowym i ponadnarodowym, które w swoich publikacjach zwracały uwagę na niebezpieczeństwa związane ze zjawiskiem rozpowszechniania *fake newsów*. Wykorzystano także metodę sondażu diagnostycznego, która umożliwiła zwrócenie uwagi na wyniki badań wskazujące, m.in. na intensyfikację rozpowszechniania *fake newsów* w ostatnich latach oraz procentowy udział odbiorców, którzy padli ofiarą manipulacji, uznając fałszywe informacje

¹² J. Apanowicz, *Metodologia nauk*, Toruń 2003, s. 81–83.

za fakty¹³. W efekcie przedstawione zostały zagrożenia, a także ich charakter, rodzaj i rozmiar, wynikające z rozpowszechniania *fake newsów* we współczesnym świecie.

Podstawową metodą stosowaną w celu rozwiązania problemu badawczego o charakterze prawnym jest niewątpliwie metoda dogmatyczno-prawna, polegająca na ustaleniu, które normy obowiązują w obrębie danego systemu prawnego. Dzięki jej wykorzystaniu możliwa jest odpowiedź na pytanie o kwalifikację prawną postępowań określonych podmiotów w kontekście rozpowszechniania *fake newsów*¹⁴. Dzięki analizie wybranych norm prawa karnego, cywilnego oraz prasowego zbadano, które spośród nich wyznaczają wzorce i reguły zachowań mające znaczenie dla kwalifikacji prawnej czynu polegającego na rozpowszechnianiu *fake newsów*. Podejście to miało na celu ustalenie, czy w polskim porządku prawnym funkcjonują normy prawne, z wykorzystaniem których możliwe byłoby przeciwdziałanie czynowi polegającemu na rozpowszechnianiu *fake newsów in abstracto* lub, w przypadku wniosku przeciwnego, przynajmniej niektórym jego postaciom *in concreto*. Tak wyselekcjonowane przepisy poszczególnych gałęzi prawa poddano następnie dalszej weryfikacji przy wykorzystaniu metody wykładni prawa, polegającej na dokonaniu interpretacji *sensu largo*¹⁵. Zbadano przy tym *ratio legis* analizowanych norm prawnych przy uwzględnieniu utrwalonych poglądów doktryny i judykatury. W rezultacie możliwe było udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy obowiązujące regulacje prawne skutecznie przeciwdziałają zagrożeniom wynikającym z rozpowszechniania *fake newsów*. W rozważaniach posiłkowano się także metodą prawnoporównawczą, przez odwoływanie się do licznych rozstrzygnięć organów ponadnarodowych odnoszących się do analizowanych w poszczególnych rozdziałach przepisów prawa polskiego. Umożliwiło to bardziej wnikliwe zweryfikowanie sposobu ich interpretacji, nie tylko w oparciu o poglądy prezentowane w orzecznictwie krajowym. Co więcej, zwrócono uwagę na granice swobody wypowiedzi wyznaczane przez prawo międzynarodowe, szczególnie w kontekście obowiązujących aktów prawnych pochodzących od Rady Europy.

Podjęte rozważania w zakresie, w którym koncentrują się na materiale normatywnym, uwzględniają stan prawny na 1.1.2022 r. W ich wyniku zweryfikowano tezę o niewystarczającym charakterze obowiązujących norm prawnych dla realizacji celu, którym jest przeciwdziałanie rozpowszechnianiu *fake newsów*. Tymczasem prawo, którego celem jest umożliwienie bezkonfliktowego współistnienia i urzeczywistnienia w społeczeństwie dobra wspólnego, nie może pozostawać obojętne wobec nowych wyzwań. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do zjawiska rozpowszechniania *fake newsów*, które stanowi zagrożenie nie tylko dla porządku publicznego, lecz także dla bezpieczeństwa całego państwa.

¹³ *Ibidem*, s. 86–88.

¹⁴ Z. Ziemiński, *Metodologiczne zagadnienia prawoznawstwa*, Warszawa 1974, s. 72.

¹⁵ T. Spyra, *Granice wykładni prawa. Znaczenie językowe tekstu prawnego jako granica wykładni*, Kraków 2006, s. 99–100.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl